

Scinteia tineretului

Anul VII

Nr. 10 (285)

12 pagini — 3 lei

Simbătă

7 martie

1987

SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC

8 Martie — Ziua Internațională a Femeii

Demnitatea unui popor

Efervescența politică care marchează în această perioadă viața și munca întregului nostru popor a fost recent ilustrată, fapt de o deosebită semnificație, și de reafirmarea cu putere a unor adevăruri fundamentale privind destinul nostru comunist, marile înfăptuiri, idealuri și aspirații care animă politica Partidului Comunist Român, care ne însuflețesc pe noi toți, fiii României socialiste. Astfel, recentele plenary ale consiliilor oamenilor muncii de naționalitate maghiară și germană din România socialistă, al căror moment de vîrf l-a constituit sedința lor comună în cadrul căreia secretarul general al partidului, președintele Republicii, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, a rostit o amplă și magistrală cuvîntare au reiterat una dintre cele mai evidente realități — succesele dobîndite, prin înfăptuirea politicii partidului, în dezvoltarea armonioasă și echilibrată a întregii țări, privind asigurarea tuturor condițiilor politice, economice, sociale, culturale, educative pentru afirmarea personalității fiecărui om și cetățean al țării, crearea tuturor condițiilor de viață demnă și liberă pentru întregul popor.

În acest context, secretarul general al partidului a conturat în strălucită sa cuvîntare tabloul societății noastre socialiste, aflată în plin progres și care de-a lungul deceniilor făuririi noii orindui a făcut pași uriași spre trepte de civilizație și bunăstare mereu mai înalte. Așa cum au arătat în inflăcăratele lor cuvînte participanții la dezbaterile din cadrul plenarelor, mărturiile justetei politicii partidului în ce privește soluționarea tuturor problemelor dezvoltării multilaterale a României, ale construcției socialiste, iar în acest spațiu și soluționarea justă, științifică a problemei naționale, cu aceeași elaritate ca și lumina zilei, vorbesc prin ele însele. Ce alte argumente care să valideze ferma promovare în România socialistă, la rangul de politică de stat, a principiului egalității între toți cetățenii patriei decît dezvoltarea economico-socială, dinamică a tuturor județelor țării, marile amfiteatre ale muncii și creației pentru țară în care se exprimă cu devotament și abnegație toți cetățenii României socialiste? Nu există om în România socialistă care să nu probeze prin propria lui viață că beneficiază de condiții egale de muncă, instruire, educație și cultură, la fel ca oricare alt cetățean al țării, indiferent de originea lui etnică, indiferent de sex, practic fără nici un fel de discriminare.

Este oportun în acest context de a reaminti și acum, cînd se sărbătorește Ziua internațională a femeii, că în România socialistă, ca urmare a politicii partidului comunist, femeile se bucură de aceleași drepturi cu bărbații, dispun de aceleași posibilități de afirmare în toate domeniile de activitate, participînd nemijlocit pe plan politic,

economic, social și cultural la viața țării, la realizarea programelor noastre de dezvoltare multilaterală, lucru care în societatea burgheză nu era realizat, numai socialismul oferind milioanele de fiice ale patriei șansa unei demnități noi și a unor împliniri autentice și la scară de masă.

Sistemul democrației muncitorești-revoluționare, învătămîntul românesc, instituțiile de cultură și artă, de știință cuprind oameni de toate categoriile socio-profesionale, fără deosebire de naționalitate, în spiritul politicii partidului, în spiritul principiilor inserate în Constituția României socialiste, poporul în întregul său afirmîndu-se stăpîn pe soarta lui, mobilizîndu-se exemplar pentru înfăptuirea neabătută a politicii Partidului Comunist Român.

Toate aceste fapte de necontestat apar cu atît mai revelatorii, după cum s-a arătat în Cuvîntarea secretarului general al partidului, precum și în luările de cuvînt din cadrul plenarelor, în raport de încercările anumei cercuri imperialiste, ale unor oameni de rea credință de dincolo de fruntariile țării de a pune sub semnul întrebării înfăptuirile noastre, unitatea României și a fiilor săi, sfidînd adevărul, realitatea însăși.

Marile realizări pe care România socialistă le-a obținut în privința asigurării deplinei egalități între toți cetățenii patriei apar cu atît mai pregnante pînîndu-le față în față cu realitățile din țările celor care încearcă să ne dea sfaturi, se erijează în apărători ai drepturilor omului. Se știe, chiar după statisticile oficiale, că în multe țări milioane și milioane de oameni nu au asigurate locuri de muncă, că se manifestă discrepanțe flagrante între femei și bărbați, între tineri și vîrstnici, că există ample fenomene de rasism și violență, toate acestea ducînd la marginalizarea și frustrarea unor mase mari de oameni care, în ciuda drepturilor proclamate în lumea capitalului, a promisiunilor enunțate de la tribunele electorale, nu se pot bucura de drepturile fundamentale ale omului, de drepturile elementare la muncă, la învățătură, la demnitate.

Răspunsul nostru, ca întotdeauna, la asemenea încercări rămîne ferm și de neclintit. Nu avem nevoie de lecții de la nimeni, nu primim sfaturi de la nimeni, problemele poporului român sînt rezolvate de poporul însuși, de partidul său comunist și de guvernul țării.

Mai presus de orice, noi toți, români, maghiari, germani, fără deosebire de naționalitate, sîntem fiii credincioși ai aceleiași patrii — România socialistă —, aici sîntem și vom rămîne întotdeauna hotărîți să acționăm strîns uniți în jurul partidului, al secretarului său general, făurîndu-ne în libertate și dreptate o patrie prosperă și independentă.

SUPLIMENTUL
LITERAR-ARTISTIC

ELENA GRECULESEI — „Pace“

Broșa unei majuscule

În martie, odată cu mugurii care se pregătesc să explodeze ca niște grenade pline de iarba de pușcă a candorii, sufletul nostru se lasă medaliat de surusul femeii.

O dată, de două ori, de o sută de ori și de trei sute șazeci și cinci de ori ar trebui să binemeritam surusul ei, singurul ghiocel pe care n-avem dreptul să-l desprindem din țărîna care învie.

În martie, fiecare femeie este mai frumoasă decît toate femeile din lume, în martie, fiecare cuvînt care-o atinge poartă broșa unei majuscule. Ziua femeii este cea mai frumoasă zi a bărbaților: numai atunci, cu cheia simplă a unei singure flori, care se potrivește de minune, poți lumina orice chip de femeie, ca și cînd cifrul enigmaticei sale ființe brusc s-ar lăsa la vedere.

În martie, odată cu mugurii în care explodează iarba de pușcă a candorii, sufletul nostru se lasă medaliat de surusul femeii.

LUCIAN AVRAMESCU

DEZBATEREA NOASTRĂ

Personajul tînr — o temă perenă în arta plastică românească

În arta plastică românească contemporană, personajul tînr s-a impus de la început cu autoritate, detronînd mai vechile tipare și formulări stilistice și impunînd un nou tip de frumusețe, specific tinerei generații — activă, lucidă, profund implicată în problemele importante ale țării, abardînd viața cu responsabilitate și conștiință a datoriciei — o frumusețe echilibrată fără nimic dulceag sau edulcorat, o frumusețe robustă.

Pe de altă parte, artiștii au dat o nouă dimensiune artistică portretului și compozițiilor figurative, conferindu-le dinamism, originalitate, modernitate, îndrăzneală, scoțîndu-le din platitudinea evocărilor convenționale în ceea ce privește tipologia umană, și deschizînd drum unor formule moderne de rezolvare plastică.

Înverile privesc atît sîful lucrărilor datorită unei atențe cercetări a realității, cu sesizarea specificului vîrstei, preocupării cît și al atitudinii ce reflectă o altă scară de valori, care ierarhizează faptele, oamenii, locurile, gesturile cu valoare de metaforă plastică, după criteriul noi, dintr-o altă perspectivă etică și estetică.

Realismul transpunerii scenelor de viață, obiectivitatea, simpatia cu care sînt priviți eroii, profunzimea și bogăția ideilor încorporate în operă, fac din compozițiile care au ca motiv central tînrul, tînră, adolescentul sau chiar copiii zilelor noastre, una dintre cele mai mo-

MARIANA OLOIER — Tapiserie

(Continuare în pag. a IX-a)

ACTUALITATEA PENTRU TINERET

NOTE • INFORMAȚII • MICROINTERVIURI

AGENDĂ • AVANPREMIERE • RECOMANDĂRI

Continuă să se desfășoare în întreaga țară o bogată gamă de manifestări politico-educative și cultural-artistice dedicate împlinirii a 65 de ani de la crearea Uniunii Tineretului Comunist și a 30 de ani de la înființarea Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România. Vă prezentăm câteva dintre acțiunile care au avut loc în ultimele zile.

● La Casa de cultură a științei și tehnicii pentru tineret din Reșița a avut loc dezbateră cu tema „Concepția Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu privire la locul și rolul tineretului, al organizațiilor sale revoluționare în viața social-politică a României socialiste”.

● Clubul Șantierului naval din Oltenița a găzduit simpozionul intitulat „Uniunea Tineretului Comunist — 65 de ani de muncă și luptă revoluționară sub conducerea partidului”.

● Consiliul Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din centrul universitar Brașov a organizat numeroase acțiuni consacrate sublinierii implicării tinerei generații universitare în transformările innoitoare ale epocii contemporane.

● La întreprinderea de utilaj și piese de schimb din București numeroși muncitori, tehnicieni și ingineri au participat la evocarea intitulată „Figuri de tineri eroi ai clasei muncitoare, oglindite în literatură”.

Cinema

Mitică Popescu

in altă ipostază

Trenul de aur, premiera acestor zile, realizată de Casa de filme 5 și Casa de filme „Profil” din Varșovia, are la bază scenariul lui Ioan Grigorescu, în care este urmărită istoria transportului pe teritoriul țării noastre în anul 1939 a teazaurului polonez. Unul dintre rolurile importante ale filmului este interpretat de Mitică Popescu, cunoscutul nostru actor, care ne-a mărturisit:

— A fost o ipostază inedită și o experiență interesantă. Jocul unui polițist pozitiv, al celui ce păzește tezaurul pe pământul românesc. Nu am beneficiat în timpul filmărilor de cascador — cel propus nu a fost admis — astfel că toate scenele de spectaculozitate le-am filmat singur. Am alergat între două trenuri, am sărit peste vagoane în mers trecând printr-un viaduct care se afla la 40 de metri deasupra soselei, în sfârșit, am făcut suficiente lucruri pe care sper să nu le mai fac vreodată! A mai existat un obstacol important și anume limba franceză. Când am fost distribuit n-am știut că va trebui să vorbesc această limbă, (pe care nu o cunosc) și în film și în realitate, cu partenerii polonezi. Am escaladat obstacolul învățând replică cu replică pe dinafară. Nu știu cum a ieșit filmul pentru că nu l-am văzut încă. Filmările care ne-au privit pe noi au fost făcute la Brașov, București, Sibiu și într-un oraș de graniță cu Polonia. Colegii mei români sînt Mircea Albușescu, Dan Condurache și Valentin Uritescu. Să sperăm că am realizat un film de aventuri, cu tot atîta suspens cît a existat în timpul lucrului. Mi-a plăcut rolul, tocmai pentru faptul că inedită și-l voi reține în memorie alături de cele realizate în „Lumini și umbre”, „Glasando” și „Vinătoarea de vulpi”. Trăiesc acum o experiență actoricească interesantă: repet rolul Pristanda din „O scrisoare pierdută” de I. L. Caragiale cu regizorul Silviu Purcăreț la Teatrul Mic. Tot un polițist!

C. LIANA

Muzică

● Noua premieră înscrisă pe afișul Operei române din București are ca generic: Capodoperă simfonice în viziuni coregrafice. Deci, o mult așteptată premieră de balet, realizată în coregrafia și regia Doinei Anđonache în decorurile și costu-

mele semnate de Roland Laub și în conducerea muzicală a dirijorului Lucian Anca. Muzica franceză ilustrată prin splendoarea unor pagini de mare bogăție imagistică, de sugestivitate coloristică și, desigur, coregrafică. Arta plină de grație a baletului dînd noi dimensiuni expresive unor opusuri ca: Simfonia spaniolă de Edouard Lalo (partitura solistică a violei fiind încredințată Cristinei Anghelescu) — protagoniști Roxana Colceag și Laurențiu Guinea, Preludiu la după-amiaza unui faun de Claude Debussy cu Gheorghe Angheluş și Beatrice Bleonț și Simfonia fantastică de Hector Berlioz, „vizualizată” prin gesturile lui Ion Tugeanu, Daniei Constantinoiu, Cristinei Teodorescu, ale lui Tiberiu Almosnino și Laurențiu Guinea.

● În ultima parte a lunii martie, la Teatrul liric din Constanța va începe cea de a XIII-a ediție a Lunii muzicii de operă și balet, manifestare de amploare ce va reuni alături de muzicienii instituțiilor conștăntene numeroși invitați din întreaga țară și de peste hotare. Creații importante ale genurilor de operă și balet, lucrări concertante din literatura muzicală națională și universală sînt înscrise pe un afiș extrem de

35” a U.A.P. Retrospectivă, în cazul acestor foarte tineri plasticieni, pentru că sînt reunite aici lucrările cele mai realizate ale anului de curînd încheiat. După cum ne mărturisesc chiar organizatorii ei în textul expus în vecinătatea lucrărilor, selecția „demonstrează existența unei tinere generații critice, nu doar sincrone cu cea artistică”. Critică sau conformistă, generația aceasta are talent. Sînt idei repetabile în alți termeni, dar și frînturi de gînd surprinzătoare. Se mai dorește această expoziție „nu doar o secțiune transversală ci și vector ce ținește limpezirea și ordonarea forțelor și tendințelor animînd subteran creativitatea tinerilor” se mărturisește în finalul confesiunii expuse.

Oricum, cei aproximativ 35 de expozanți investighează, afirmă, explică, într-o modalitate sau alta, lucrările lor trăind în ansamblu o diversitate de preocupări. Am reîntîlnit numele unora de mai mult afirmați: Olimpiu Bandalac, Gruia Floruț, Ștefan Rîmniceanu, Aniela Firon, Marilena Preda-Sănc, Ion Bolborea, Romeo Pervolovici, Vlad Iacob, Vlad Micodim, Marian Zidar, majoritatea cu expoziții bine primite în cursul anului '86. Lucrările de pictură (cîteva impresionante prin maturitatea lor), sculptură, grafică, fotografii prelucrate, obiecte, alcătuiesc o expoziție stenică prin propria-i existență și modul în care a fost gîndită. Și oricînd „ameliorabilă”, cum ne asigură expozanții.

IOANA MORUZI

Teatru

O piesă cunoscută, un spectacol nou, un regizor tinăr

Tinărul regizor Ștefan Iordănescu ne anunță premiera spectacolului cu piesa Acesti ingeri triști de D. R. Popescu la Arad. L-am întrebă pe regizor cum s-a hotărît să monteze o piesă care a cunoscut deja numeroa-

CENACLUL „CONFLUENȚE”

O relansare de bun augur

Joi 26 februarie au reînceput ședințele cenaclului „Confluente”. Au citit tinerii poeți Valentin Georgescu și Alexandru Duran. A fost prezentat romanul lui Aurel Maria Baros, Pămîntul ne rabdă pe toți, vol. I, recent apărut la Editura Cartea Românească (din care prozatorul a dat lecturii un fragment semnificativ), iar plasticiana Marusia Morcov a înfățișat o selecție din lucrările sale. Discuțiile au demarat brusc, ca de obicei și, tot ca de obicei, au fost substanțiale, „la obiect”, fără a se produce nedorite pauze între intervențiile relativ numerosilor vorbitori. Diana Barbu a observat în proza citită „stilul muanjat” și propensiunea spre „realizarea unor momente dramatice autonome”. V.G. cultivă o „lirică reflectivă” în care „se pun probleme existențiale” în timp ce A.D. scrie o „poezie hipersensibilă a devenirii și a vieții”: tablourile realizate de M.M. se remarcă prin „puritatea culorilor, siguranța execuției, rigoarea liniilor”. Dumitru Paul Oprescu a declarat că, dintre cei doi tineri poeți care au citit, îl preferă deocamdată pe A.D.; vorbitorul s-a mărturisit impresionat de profunzimea și soliditatea prozei lui A.M.B. Mircea Ștefan a considerat proza „incitantă”; „lumina suavă a tablourilor denotă un bun gust”; V.G. este „un poet aforistic”, iar pe A.D. „il caracterizează o serie de teme obsedante fertile artistice”.

Dintre poeții lui Victor Gh. Stan i-a plăcut mai cu seamă V.G. printr-o „lirică de

meditație, unduitoare”. La M.M. „lucrările sînt executate în stil combinat”; A.M.B. scrie „o proză plină de forță, convingătoare”. În polemică oarecum cu antevorbitorul său, Ștefan Dincă și-a declarat preferința pentru poezia lui A.D.; a spus că „romanul lui A.M.B. se impune, fie și la o simplă răsfoire”; tablourile se remarcă „printr-o atmosferă învăluită, sugerînd misterul”, ceea ce le lipsește totuși fiind „chemarea viului, un palpit autentic”. Puncte de vedere interesante au susținut și Constantin Menagașche, Marilena Moldovan, George Corobea, Ioan Iacob, Daniela Simionescu, Florentin Popescu, Robert Sirbu, Vasile Bardan, Ion Spănu. După părerea acestuia din urmă „momentele importante ale serii au fost expoziția de pictură și lansarea romanului lui A.M.B.”.

Victor Atanasiu a observat că în picturile înfățișate de M.M. se recunoaște „practica artistică îndelungată”; viziunea dominantă a tablourilor este aceea „a sugerării laconice a unui definitiv refuz al iluziilor”; A.M.B. scrie „o proză acut modernă, originală, realizată tocmai pe calea tradiționalismului formal”. Amîndoi poeții care au citit, talentați, dar aflați încă în formare, sînt percutanți artistic în compunerile concise; la V.G. vorbitorul a remarcat „valențele inefabile ale notației aforistice”, iar la A.D. un lirism sugerînd „o infrigurare stînsă și retractilă”, artisticește poetul fiind capabil de „un zbor sigur, dar nu prea amplu”.

CRONICAR

faptul că mi se pare un spectacol reușit și că am lucrat cu plăcere în acest teatru, unde mi s-au oferit condiții neașteptate.

LIANA COJOCARU

Revista revistelor

● Proaspăt, ca un sunet de pasăre în zori, sună notele supratratate Lecturi de dimineață ale lui Radu Călin Cristea (FAMILIA, nr. 2/1987). „Despre Traian T. Coșovei putem spune fără să ne tremure glasul c-a publicat pînă acum patru volume de versuri...”. Din sumarul bogat și divers al acestui număr incitante sînt și „Cîteva reflecții pe marginea unui serial” ale lui Radu Enescu. Vitrina cu cărți, lăudabil, ține pasul cu producția editorială ● Nebănuită sensibilitate în proză demonstrează Anghel Dumbrăveanu în schița epistolară concepută la persoana întii feminin „Dragoste de păsări în zbor” (ORIZONT, nr. 8/1987). Documentată și utilă ni se pare ancheta „Teatrul în spiritualitatea cetății”, din care cităm: „... școala actorului este o școală a dragostei de patrie, a spiritului revoluționar, a dragostei de frumos... într-o țară ca a noastră, unde ca nicăieri în lume, se joacă teatrul profesionist în limba română, dar și în germană, în limba idiș, ca și în limba maghiară”. ● O nobilă și indispensabilă notă semnează Radu Mareș re-prezentîndu-l cititorilor pe poetul Constantin Dracsin (TRIBUNA, nr. 9/1937), ridicînd cu delicatețe doar o cută a mantiei tragice sub care scrie și trăiește acesta... La aniversarea a exact trei decenii de apariție în scrie nouă, revista e consecventă întregului său profil.

FLASH

bogat, merit să suscite un larg interes, realizînd nu numai un act artistic propriu-zis, ci și unul educativ, prin muzică, prin artă, prin măiestrie interpretativă.

Plastică

O expoziție stenică

Sub titlul generic „Alternativă” s-a deschis la Galeria bucureșteană „Orizont”, expoziția retrospectivă a Cenaclului „Atelier

se variante scenice în ultimii ani.

— Am pornit exact de la această premisă! Piesa este foarte jucată și trebuia să fac ce nu s-a mai făcut. Pariul fiind foarte mare, mi-am asumat toată răspunderea și firește am încercat să mă achit de ea. Am reorganizat mai întii acțiunea piesei limitînd-o în timp și spațiu. Totul se petrece de seara pînă dimineața într-un singur decor, pe care l-am numit „loc al surprizelor” și la adăpostul penumbrei. Am gîndit piesa ca pe o noapte a visului (vezi similitudinea cu „Visul unei nopți de vară”) și am făcut din ea o poveste de dra-

un moment dat, pentru a dezvălui în final fața neașteptată a lumii. Interpretul principal este Valentin Voicilă, care, după părerea mea, reușește un rol cu totul special. Silvia este jucată de o tinără neprofesionistă de douăzeci de ani, Mona Tîna, care izbuteste, cred, un mare rol. Ceilalți constituie o echipă perfectă: Doru Ioșif, — Petru, Vasile Grădinaru — Cristescu, Ioan Petrache — Marcu, Mariana Müller — Ioana. Cele două cupluri sînt la o distanță de vîrstă de douăzeci de ani și astfel relațiile dintre ei se modifică sensibil, în spectacol, datorită experienței lor de viață. Aș vrea să accentuez

Dina Cocea

TEATRUL ROMÂNESC CONTEMPORAN SE AFLĂ ÎNTR-O CONTINUĂ ASCENSIUNE

— Ați debutat și v-ați afirmat, stimată Dina Cocea, ca o actriță de vocație încă din anii perioadei interbelice. Cu ce sentimente priviți astăzi înapoi spre această epocă de adevărată renaștere și înflorire a teatrului românesc?

— Pentru mine și pentru colegii mei de breaslă împreună cu care am depășit decenii al șaptelea de viață epoca interbelică înseamnă: Camil Petrescu, Mircea Stănescu, Alexandru Kirițescu, Mihai Sebastian, Gh. Ciprian, Tudor Mușatescu dar și... Shakespeare și O'Neill, Goethe și Schiller, Bernard Shaw și J. Anouilh, toți mari autori, creatorii neegalati încă ai unor opere veșnic noi, a căror tinerețe ne incintă și ne va incinta mereu.

— Sinteți fiica lui N. D. Cocea, unul dintre cei mai mari ziaristi ai noștri, „pamfletarul” prin excelență al presei românești. Cum vă apare chipul tatălui dv. azi, privit prin ochii copilului care ați fost?

— Chipul tatălui meu, N. D. Cocea, îmi apare și în prezent ca și atunci când eram copil: cu o lumină. Privirea lui era caldă, cuvintul scintilelor, risul generos, exploziv. Respira totdeauna o imensă bucurie de a trăi, o credință neștrămutată, pătimasă pentru adevăr și dreptate socială, el fiind până în ultima clipă a vieții sale un luptător dirz și neobosit pentru zorii unei lumi noi, mai bune și mai luminoase.

— N. D. Cocea a avut mari prieteni, așa spune „prieteni de-o viață”, în Tudor Arghezi, în Gala Galaction, în Ion Vinea. De nenumărate ori în casa dv. se încingeau discuții de neuitat...

— Discuții de neuitat... la care asistam tăcută într-un colț. Controversele teologice cu Gala Galaction, poetice și etice cu Tudor Arghezi, inflăcărat politice cu Ion Vinea, Sandu Liblich, Callimachi și alții, sint încă atât de vii în memoria mea!

— Cum s-a produs apropierea de teatru? Faptul că atât dv. cât și sora dv. Tanți Cocea, de asemenea o mare artistă, ați îmbrățișat această carieră, nu poate fi, desigur, o întâmplare.

— Climatului din casă, din familie, a favorizat încă de când eram copil apropierea mea de teatru. Constantin Mille, bunicul meu, încuraja toate fanteziile mele „regizorale”, care în vacanță făceau bucuria rudelor și prietenilor; mai târziu tata, mătușa mea Alice Cocea, actriță cu mari succese la Paris, m-au îndrumat către teatru. Marii actori ai vremii care au avut încredere în mine și dragostea mea inflăcărată pentru scenă, m-au determinat să nu-l mai părăsesc niciodată.

— Dacă țin bine minte, în paginile sale de jurnal, N. D. Cocea descrie o scenă de mare tandrețe: însoțirea fiicei sale Dina spre casă, după o seară de spectacol. De altminteri, în 1941, jucați în „Canalia”, piesa tatălui dv., personajul Sanea.

— Am avut cea mai mare bucurie pe care o poate avea un actor: să joace într-o piesă scrisă pentru el. Comuniunea spirituală între autor și interpret care se stabilește încă din clipa creației și se prelungește în timp tot mai intens, este de o mare frumusețe. Tata a scris Canalia pentru teatrul pe care-l conduceam în 1944 — „Teatrul Nostru” — creind personajul Sanea pentru mine. Legătura sufletească care s-a stabilit între noi atunci a fost mai temeinică ca niciodată.

— Vă amintiți de primele piese de teatru în care ați jucat? Care au fost primele satisfacții pe care le-ați trăit la începutul carierei dv.?

— Am jucat multe comedii la începutul carierei mele și multe roluri de „cochetă”. Eram partenera lui Tony Bulandra, G. Vraca, G. Timică, Ion Iancovescu, V. Maximilian, ceea ce a însemnat o minunată uccenie pentru mine. Dar prima adevărată satisfacție am avut-o cu rolul Amalia din Hoții de Schiller. Era un personaj dramatic care îmi oferea bucuria unui text prestigios din dramaturgia clasică universală, un rol care mă obliga să fiu la înălțimea unor titani ai scenei ca George Vraca, Mihai Popescu, Bulfinski, Ciprian, Ion Iancovescu.

— Ce sentimente vă încercau atunci, ca tinăr actor? Ce ambiții aveți?

— Ca tinăr actor am avut noroc, poate

mai mult decât alți tineri. Jucam, jucam mult, seară de seară, matineuri, turnee în țară. Aveam succese, de la o piesă la alta se aprecia că am progresat, cronicile, inițial mai reticente, mă descopereau, începeau să-mi releve calitățile. Aveam ambiția să nu le dezic.

— De altfel, într-un interviu mai vechi afirmați: „Am avut, încă din primii ani ai carierei, marea șansă de a juca alături de actori de foarte mare valoare, alături de Storin, de Tony Bulandra, de Lucia Sturdza Bulandra, iar mai târziu de Vraca, Iancovescu sau Timică”. Vă rog să încercați să conturați portretul viu al acestor mari actori. În ce constau marile lor renume, perenitatea artei lor?

— Modelul pe care l-am avut în fața ochilor și care m-a influențat de-a lungul întregii mele cariere a fost Lucia Sturdza Bulandra. Era o mare personalitate. Inteligență și de o vastă cultură, de o energie extraordinară și cu o uimitoare forță de muncă. Domina scena și pe toți cei din jur. Avea o statură impunătoare, un glas cu bogate și subtile nuanțe, de la o aspră severitate, la tonuri de mare duioșie. Am văzut-o de nenumărate ori în Nunta de argin de Paul Gerdly, în Therese Raquin de Emile Zola, în Fiul meu de Gherghely Sandor. Știa să fie mereu alta de la un rol la altul, să descopere în fiecare personaj un element inedit.

Doă portrete ale lui N. D. Cocea, o fotografie din care ochii temutului gazetar de odinioară te scrutează cu ascuțite și bustul expresiv executat de Mișu Pătrașcu — te împingă încă de la intrarea în locuința Dinei Cocea, aflată la numai câțiva pași de Teatrul Național, pe strada care poartă numele poetului Tudor Arghezi.

Se dăruiește ochiului, apoi, cu bucurie, încă un bust, de data aceasta al mării actrițe, executat de aceeași Mișu Pătrașcu, cunoscuta pictoriță fiind o prietenă apropiată a familiei și zeci de fotografii prezentând-o pe

Dina Cocea în cele mai diverse ipostaze, în roluri care i-au adus de-a lungul timpului multumiri suferescă și consacrare definitivă în lumea teatrului românesc: Cristina, în piesa Din jale se intrupează Electra de O'Neill, Kabanova în Furtuna de Ostrowski, Olivia în Noaptea regilor de Shakespeare, Mariana în Arborele genealogic de Lucia Demetrius, Doamna Slatery în Ferma de David Storey etc.

Adăugind la această scurtă enumerare și rolurile titulare interpretate cu atita forță dramatică și, deopotrivă, sensibilitate artistică cum

— Războiul bătea la ușă. Teatrele gros lovite de cutremurul din 1910 și de evenimentele care i-au urmat: traseau printr-o gravă criză. Mulți actori rămăseseră someri. În vara anului 1941 ne-am strins câțiva actori entuziaști și încrezători în talentul nostru și-am preluat sala mică din subsolul Teatrului „Comedia”. Eram, cum ni se spunea pe atunci, „patri ne-buni” care pornisem în aventură: Fory Etterle, Petru Nove, Eugenia Zschara și subsemnata. Primului succes i-au urmat altele, la primii actori s-au alăturat: Tanți Cocea, Jules Cazaban, Gh. Demetru, N. Sireteanu, Marieta Rares, Jenica Constantinescu, Ion Manta și mulți alții. Atrăși de renumele pe care îl câștigase „Teatrul Nostru”, curând ne-am bucurat de colaborarea prețioasă a lui Gh. Storin, Lucia Sturdza Bulandra, G. Calboreanu. Ion Șahighian era mentorul și realizatorul celor mai izbitute spectacole ale noastre. Dar povestea „Teatrului Nostru” este bogată, poate o voi scrie cândva.

— „Compoziție” înseamnă o transformare a eului într-o altă individualitate — vă exprimați într-un recent interviu — iar această transformare se poate face numai din interior... Cum vă apropiați, de fapt, de personajul pe care urmează să-l jucați? Cum procedați pentru a vă transpune în lumea lui și a o face viabilă, credibilă artistic?

— Drumul actorului spre personaj este lung și anevoios. Când trebuie să reali-

sint Elisabeta din Maria Stuart de Schiller, Doamna Ieremia din piesa cu același titlu a lui Nicolae Iorga ori Doamna Maria din Apus de soare de Barbu Ștefănescu Delavrancea, credem că nu vom greși în nici un fel afirmând că Dina Cocea este, cu adevărat, o personalitate a scenei românești din ultima jumătate de veac, un actor total și un om de teatru din stirpea celor rari, care au știut să țină totdeauna sus, cu demnitate și mândrie, fiacără unei profesii de excepție, zbindu-și în trupul ei miraculos întreaga lor viață.

— Perioada în care ați fost reprezentanta României la O.N.U. a avut vreo influență, în sensul experienței de viață acumulate, asupra carierei dv.?

— Da, perioada aceasta rămâne cea mai prolifică din viața mea, cu experiență acumulată, cu participare la misiunilor și emoționante realități umane, cu înțelegere a relațiilor umane și sociale raportate la dimensiuni mondiale. Acum mi-am format o adevărată viziune asupra lumii, viziune clară, implicată, s-a reflectat și în profesia mea.

— Ați fost, vreme îndelungată, profesor la Institutul de teatru. Ce mari actori v-au fost studenți?

— Ca profesor la Institut am avut mari satisfacții, iar fiecare întâlnire cu fetele și tinerii mei studenți, astăzi actori ai teatrului românesc, îmi oferă cele mai mari bucurii. Pentru mine sint mari toți cei care slujesc cu credință teatrul, toți cei care nu sint numai actori foarte buni, dar și oameni adevărați. Pe aceștia îi îndrăgesc și-i admir.

— Se cunoaște foarte bine faptul că urmăriți cu deosebit interes evoluția actorilor tineri. Pe care dintre ei mizați și de ce?

— Am urmărit recent evoluția unor tineri actori la Teatrul Tineretului din Piatra-Neamț, pepinieră de talente și sper, de viitori actori de frunte ai generației lor. Oana Pelea, Simona Măicănescu, Paul Chiribufă, au dovedit de pe acum remarcabile calități. O pleiadă de tinere talente se afirmă zilnic: Claudiu Bleont, Tania Filip, Magda Catone, Ana Ciontea, Bogdan Stanoevici, Carmen Tănase, Maria Ploae, Nina Udrescu, Monica Mihăescu, și mulți alții, se află pe drumul cel bun. Foarte diferențiați între ei, am remarcat la fiecare o personalitate în formare. Va depinde de ei și de teatrul care-i adăpostește să fructifice datele cu care sint înzestrați.

— Oarecum surprinzător, în ultimii ani se conturează profilul dramaturgului Dina Cocea, autoarea în prezent a mai multor piese originale: Familia, Ana Lia, Paralela 40, Dulcele, amare bucurii. Cum s-a produs saltul actor-autor dramatic?

— Contactul nemijlocit cu literatura dramatică națională și universală, cunoașterea resursurilor dramatice ale multiplelor piese pe care le-ai studiat și interpretat, duc firesc la dorința de a te implini cu o nouă modalitate de expresie. De altfel, a fi și actor și autor dramatic în același timp, nu constituie o noutate și nici un fapt original. Nu mă compar cu Moliere sau Shakespeare, nici cu Eminescu sau Caragiale. O experiență însă a actorului, teoretic vorbind, se poate converti incidental și în scrisul dramaturgic.

— Un mare muzician român definea muzica printr-o metaforă splendidă: „graful sufletului”. Ce reprezintă teatrul pentru dv., stimată Dina Cocea, după aproape 6 decenii de activitate neîntreruptă?

— Orice definiție poate fi suspectată de subiectivism, orice definiție înseamnă o tentativă de a se vrea ideală. Pentru mine, teatrul înseamnă „modul de a fi și de a exista”.

— Sinteți președinte al A.T.M.-ului, asociația de breaslă a oamenilor de teatru, după nume glorioase ale scenei noastre: Lucia Sturdza Bulandra și Niki Atanasiu. Cum se vede, fenomenul teatral românesc din interiorul său?

— Teatrul românesc contemporan se află într-o continuă ascensiune, privit ca dramaturgie, artă scenică și putere de educabilitate. El „se vede” pe întreaga hartă culturală a societății noastre socialiste și viază prin capacitatea emulativă a spiritualității noastre. Asociația oamenilor de teatru și muzică (A.T.M.) este prezentă și participă colegial la desăvârșirea artei teatrale românești.

— În finalul interviului nostru vă propun spre meditație o propoziție esențială a lui Tudor Vianu din densul său studiu Arta actorului, apărut în 1932: „Teatrul este o imagine și un simbol al societății...”

— Tudor Vianu nu este îndepărtat de conștiința noastră modernă. Poate că la binomul: „imagine și simbol” aş adăuga încă un element: „intenționalitate contemporană” și atunci mi-aș permite să consider teatrul în formula triadelor: „imagine, simbol și intenționalitate contemporană”.

Interviu realizat de NICOLAE TONE

„Tu ce mi-ai prins de cintec viața / cu brațe strinse de grumaji Și m-ai pornit ca să mi-o caut / la tine-n palme și-n obraji...”

TUDOR ARGHEZI

SECVENȚE LIRICE Dana Oprea

Născută la 5 august 1960 în București. Absolventă a Facultății de Limba și Literatură Română, promoția 1983. A mai publicat în *Flacăra*, *Luceafărul*, *România literară*, *Știința*. Debut editorial în volumul colectiv ALFA, 1984, Ed. Dacia.

O oază de sensibilitate

Dintr-o pură întâmplare, tot așteptând și (ca să treacă timpul) tot răscolind în „gorganele” fosnitoare de prin redacția revistei, ochii mi-au căzut asupra versurilor Danei Oprea, fotografiilor color și scurtei prezentări redactate de un stilou emotiv sau grăbit. Putin amuzat de întorsătura acestui joc în anticamera răbdării, le-am tras mai aproape, eliberându-le din maldărul asfixiant de lirică originală: „kodak”-ul; fotogenic, nimic de zis, umbrit chiar de o căpruie melancolică, dar să vedem ce zice textul original? Versurile Danei Oprea mi-au oferit surpriza descoperirii unei sensibilități acute oprite, din cind în cind, asupra unor locuri (Sibiul,

benicuară) și a unor întâmplări pe care cuvintele le reconstituie din materialul emoției poetice. Rostirea desfășoară — sub aparența dezinvolturii și a apăsătoare retorice — vulturile încursiunii într-un teritoriu care e deopotrivă al memoriei și al inimii, al edificului conceptual și al oazei de sensibilitate: de aici și altermanța spațiilor concretului cu teritoriile imponderabile ale imaginarii impins spre fantastic.

Dubiată de sensibilitate, inventivitatea poetei s-ar putea dezvolta de acum înainte (într-o evoluție lipsită de crispări și stridențe) pe linia lirismului ancorat în real cu toate firele, cablurile și lanțurile conștiinței unui preexistent cultural pentru care deschiderea poeziei se identifice cu un mod de codificare a existenței.

Remarcind, încă o dată, buna cunoaștere a mijloacelor de expresie, sînt încredințat că Dana Oprea poate aștepta (de fapt: nu mai poate aștepta prea mult) confruntarea cu cititorii prin intermediul unui volum individual a cărui tipărire ar confirma existența unui talent autentic în peisajul poeziei tinere.

TRAIAN T. COȘOVEI

Baladă pentru Sibiu

Intru-n Sibiu incet,
cu pas domol,
atent mereu să nu trezesc cumva
neiertătorul zeu al amintirilor.

Atit

Nimic altceva nu mă-nspăimintă —
nici zidurile,
nici ecoul obsedant al pașilor,
nici scările, nici străzile ce-alunecă și
se strecoară-n suflet
ca-n propria lor matcă.

Nimic

Intru-n Sibiu ca-ntr-o cetate de tăcere
cu frenezia îndrăgostitului părăsit;
mă pierd pe străzi și-ncerc să dau eu insumi sens
treptelor și luminii ce mă urcă și coboară.
Ca un copil ce a primit o jucărie nouă,
mă bucur de fiecare colț de stradă,
de fiecare casă, de oamenii ce-mi par atit de-apropo
numai pentru că eu insumi m-am îndepărtat de ei.

Intru-n Sibiu — atent, cu zimbetul pe buze,
trăgînd după mine bucuria de a fi singur,
sătul de dragostea eternă
a frunzelor părăsite de copaci în plină toamnă
și-aș vrea, cînd plec de-aici,
să iau cu mine-n buzunar cheia turnului
în care l-am închis
pe neindurătorul zeu al amintirii.

Incongruenta

Și ce-ar putea acum să fie?
E dusă vremea
cînd noi doi eram

trecut,
o amintire despre care
puteam vorbi frumos.
Din nou acum
iar împreună
imi pare o fotografie
uitată în album
și nu-nțeleg ce-ar mai putea să fie,
cînd timpul e prezent sau amintire,
acum,
iar împreună —
ciudat cuvînt —
o urmă de blestem sau de dorinți.

VASILE POP NEGREȘTEANU — „Tinăr cîntînd la vioară”

Crisalida

Ieri, trupul meu era iubire,
ca o tăcere
slobozită de lumină.

Azi, sufletul meu pribegeste
peste ape de vînt —
doar ochii știu
să citească drumul stelelor.

Miine,
tristetea îmi va fi uitată
și doar
cuvintele de-argint
ce se-ncunună în liniile palmei
vor mai grăi
tiranica-mi dorință de visare.

Vînătoarea

Am fost,
din totdeauna,
o pradă a Timpului.
Voiam să dispar,
să plec din preajma lui,
dar se-ntimpla mereu
să apară ceva
care să-mi spună
„nu”.
Și rămîneau.
Acolo.
Singur și deznădăjduit,
trist și fericit,
asemeni Timpului
care se scurgea mereu
și mă vîna.

Atunci
nu curioșteam
dragostea și tandrețea,
iar marea îmi era stăpînă.

BIBLIOTECA DE PROZĂ SCURTĂ

Despre salcimi, romanițe și altele

Privite dintr-o anumită parte (mai precis din partea de vest), vrăbiile, salcimii și romanițele nu au nimic în comun.

Privite dinspre fcreastra mea, ele își dezvăluie înrudea: sînt lipsite de ifose, de iluzii deșarte și de false probleme de conștiință. Cresc oriunde, oricînd, și „sînt mai puternice și mai biruitoare decît însăși viața”, cum spune un poet contemporan în care imi pun mari speranțe.

VRĂBIILE

Intr-o noapte, am avut un coșmar: se făcea că nu se știe de unde venise un aer otrăvit-

tor, care umplu de primejdii mortale apa, atmosfera și pămîntul.

Pîna ziceam eu, dacă n-ar fi apă, să bea-o din flori; dacă n-ar fi aer, l-aș decanta din uoale radici miraculoase, dar așa?

Ce să mă fac eu fără iarba verde, prin care imi place să umblu în picioarele goale, fără copaci, fără...?

Vai, strigam eu, ce să mă fac fără floarea de salcim, fără li-lac, fără mărul aromat?

Și, în timp ce visam, parcă se apropia dimineața și am auzit vrăbiile ciripind zgomotos în salcimul din fața casei. Și-am gîndit iluminat; dacă vrăbiile n-au murit, ele, care beau aerul și apa fără nici o precauție, o, dacă vrăbiile depun același zel să anunțe dimineața și să mă trezească pe mine, înseamnă că nimic nu e adevărat!

Și m-am trezit în ciripitul vesel al vrăbiilor și le-am mulțumit în gînd, ridicîndu-mi fruntea transpirată dintre perne.

SALCIMII

Toată strada mea, venind dinspre mare și urcînd în cer, e, în mai, un țagure alb, zum-zăitor.

Din floarea de salcim, care îmi privește în casă (o, în această perioadă nopțile albe a-jung și la noi!), tulburîndu-mi singele și determinîndu-mă să regret că nu sînt un Orlando, încă n-am îndrăznit să fac, pina acum, clătite.

Și, ca să dau dovadă de sinceritate pînă la capăt, vă spun că mi-a fost rușine să rup ciorchinii ca niște mirese și să-i tăvălesc prin coca dulce.

Și mai rușine la gîndul că voi auzi pistilurile fragede sfărîmîndu-se între dinți.

Nu, ar fi o barbarie, îmi zic mereu.

Tot ce-am putut face pentru mine, a fost să-mi rog prietenii ca, înainte cu un ceas de-a pleca eu mai departe de aici, să-mi ofere o clătită cu flori de salcim.

ROMANIȚELE

Intr-o după-amiază de vară așteptam ceva într-un cîmp de romanițe. Mă descălțasem, lăsînd libere picioarele umflate și pline de praf. Mă întinsesem pe iarbă și priveam cerul depărtat printre razele unei flori.

Ne-a tulburat liniștea un cioban tinăr cu oile lui. Ciobanul cînta „Marakesch”, iar oile pășteau. Au traversat cîmpul

doar atit cît i-a trebuit ciobanului să cînte două strofe.

Cînd s-au îndepărtat puțin, am văzut cu stupeoare că nu mai era nici urmă de flori. Mi-am luat sandalele, hotărîtă să mă mut mai departe.

„Și nu mică mi-a fost mirarea, cînd am văzut cum cîmpul s-a umplut în grabă de romanițe, de parcă florile ar fi fost niște sensibile coarne de melc, mirosînd, iar lumea cînd primejdia a trecut.

DESPRE ÎNȚELEPCIUNE

Un copil întîrzie plecarea în oras, datorită nerăbdării lui de-a termina de citit o poveste. Mama, impacientată, îi spune:

— Dă-mi să-ți termin eu lectura. O fac mai repede.

— Cum să citești tu? îi răspunde copilul contrariat. Tu nu ai pricepe nimic din poveste. Doar e pentru copii!

MĂSLINELE

În ce mă privește, măslinile vin întotdeauna din insula Cipru, de pe un deal străbătut de mărăuși.

La poale, sînt citeva case albe, năpădite în întregime de verdeață și mărginite la stînga de

un drumeag umbros, pe care mișună broaștele țestoase.

Măslinile sînt culese de copii avînd miinile și buzunarul pătate de ulei, iar între dinți bucăți din carnea lor neagră.

Ele sînt orezul ciprioților.

HARBUJII

Cel mai mult mi-ar place să cresc harbuji.

Ziua să-i privesc, stînd im-pasibili și morocănoși, ca niște cloști, peste mirasma adunîndu-se incetul cu incetul în miezul lor.

Noaptea să-i surprind bolborosînd și pocnînd abia perceptibil în zorul și lăcomia de-a crește.

Și cînd, cite unul s-ar desface (scoică imprudentă), arătîndu-și inima dogoritoare lunii de septembrie, mi-aș îngropa fața în el, cu graba fiarei care se aruncă în rîu să-și piardă urmele pe care vine moartea.

PLOILE DE VARĂ

Desfid pe oricine care, nea-zînd vreedată (într-o noapte de vară, cu obrazul culcat în palmă) sunetul ploii curgînd prin burlane, pretinde că știe ceva despre viața...

Mariana Pândaru

Cuvintele care mă leagă de trup

Văzind liniștea grădinii de piatră
Am cîntărit bine
toate cuvintele care
mă leagă de trup

Și mi s-au părut
mai albe ca varul
și mai nemărginite...

Un vint prielnic
se juca mereu cu respirația
celeii păsări adevărate

purtătoare de cîntece
pe dinăuntru cîntate.

Fotografie fără nume

Globuri aprinse
sînt ochii pe care
nu i-am văzut de o viață.

...cît ar trebui să aștept
ștergerea acestei fotografii
fără nume...

pină și apele au trecut
de partea învingătorului

numai adevărata singurătate
imi păstrează surisul
pe o coajă de miere.

Ochi de lăcustă

Eu vă spun :
nu vom putea traversa
această cîmpie întinsă

Cu ochi de lăcustă
sufletul ei
ne va devora sentimentul
că sîntem cei fericiți

fără inimă și fără cuvînt
înspre viață
și moarte.

...sau care n-a simțit cum își
leapădă florile de rezina-ncep-
tîi mirosul (precum pestii scro-
le prin izbitori de maluri) sub
rafațele grele...

...sau care n-a văzut cum stră-
lucște o pinză de păianjen în-
cărcăță de picături...

PAZNICUL DIN VECHIME

Dacă aș ști că n-ați ride de
mine, v-aș spune că lătratul
unui ciine reprezintă în mitolo-
gia proprie simbolul deplinei si-
guranțe. L-aș asemui cu glasul
paznicilor din vechime care strigau
în întuneric, umblind prin
cetățile cufundate în somn : e
ora unu. E o noapte liniștită,
dormiți fără grijă !

Dacă l-ați asculta foarte a-
tent, ați mai desluși mărturi-
sirea : aici e viață și căldură
umană. E speranță. Nimic ne-
liniștitor nu se poate strecura
cît există. Nu vă puteți trans-
forma în roboți cît vă păzește !

Dar pentru că știu cît sînteți
de ironici, mă abțin să vă mă-
rturisesc toate aceste lucruri
naive.

PARUL LUI SAMSON ȘI MIROSUL DE VANILIE

Vă rog, duceți-vă neîntirziat
într-un atelier de timplărie. Dar
nu în oricare, ci în unul ame-

najat într-o șură de țară, ră-
coroasă și cu două ferestre.

În fața ferestrelor, să existe
neapărat, dar neapărat, un prun
cu fructe mari, vinete și dulci.

În atelier, uneltele să fie a-
șezate în ordine pe perete, iar
gealul să-l miruiască un bărbat
mic, slab, chel și al dra-
cului de vesel și de ascuțit la
limbă. Eventual, bărbatul să
poarte pantaloni de pîchet cu
pașchete și o cămașă albă de
atîta spălat.

Eu am intrat de multe ori în
atelierul acesta care devine
ideal pentru voi, întrucît n-o
să-l găsiți întocmai nicăieri, de-
cît la unchiul meu. Și ca să
ajungeți acolo, trebuie să tre-
ceți peste șapte munți și șapte
vâi și un drum de țară glo-
duros.

Cînd am intrat, probabil pen-
tru prima dată, în atelier, cel
mai tare m-au minunat mirosul
de vanilie și ceea ce era pe
jos : rumeguș, așchii și spi-
rale de lemn în care piciorul se
înfunda extrem de plăcut. Ce-s
astea ? I-am întreat pe
unchiul cel chel, arătîndu-i spi-
ralele. Păi, răspunse el, sînt
cîrlionți din barba și pletele lui
Samson. Da ? Dar cine-i Sam-
son ? I-am iscodit.

Și atunci mi-a spus timplă-
rul povestea lui Samson și-a

Privighetoarea de jertfă

Întă
privighetoarea de jertfă
a fost adusă

cîntecul ei
nu cheamă pe nimeni

ci doar pe tine
însingurabile

ci doar pe tine
disperarea ei te lovește.

Pașii orașului

Știu că somnul copiilor
poate începe oricînd
și piatra nu are gură
să spună cite dimineții
au trecut
de la nașterea lor.

Știu că în curînd
va începe noaptea
cu oameni de plumb
și totul va fi
un joc de lumini
pe trupul ascuns.

Dar visam orașul
eșuat în cîmpuri de păpădie
și trăiam clipe
de salamandră vicleană.

Vis cu prigorii

De ce să vă iubesc atît
pe voi, care nu mă iubiți

care mi-ați trezit singurătatea
în plin vis cu prigorii

cine mai crede acum
jocul meu cu pietricele furate

și cine mai trece netulburat
prin mulțimea de gînduri.

Dalilei. Ei, m-a întreat apoi,
oprindu-se din măsurat și scăr-
pinindu-se în creștet cu făbu-
losul său crețat. Tu pe cine ai
salva ? Ibovnicul sau poporul
tău ?
Poporul meu, am răspuns ca-
teoric, primindu-mi nasul în-
tr-o spirală fină de lemn, care
măreșea amestecul a vanilie.

DESPRE CULOARE

Este un mod de comunicare.
Un mod sensibil, ca și pictura
și muzica... Fără îndoială, mult
mai sensibil decît muzica și
pictura, în sensul că mesajul ei
nu e ambiguu, deci pasibil de
diverse interpretări, pentru care
să se supere și să se certe cri-
ticii.

Nu. Iarba și pomii și măra-
rul, cînd sînt verzi, spun clar :
mi-e bine. Trăiesc ! (Dar mă
întreb : ce comunică un bro-
tac ?)

Asta să însemne oare că eu,
dacă iubesc așa de mult aceas-
tă culoare, disprețuiesc ambi-
guitatea ? Prin urmare, eu nu
iubesc muzica și pictura ?...

Nu, atunci culoarea verde nu
poate semnifica un mod de co-
municare dacă, mergînd din si-
logism în silogism, ajung la ast-
fel de absurditate !

MARIANA CODRUȚ

PRIMA VERBA

Malva
Holban

Legătura între poezie și matematică

De Malva Holban (născută Căpocaru) am auzit vorbindu-se
prin Iași, în urmă cu vreo cîțiva ani, cînd — fiind elevă ob-
ținuse premiul I la un concurs național de literatură. Do-
tată și pentru matematică, adolescența nonconformistă a op-
tat spre Facultatea de Științe economice (actualmente este
economistă la Combinatul de Utilaj Greu din Iași). Însă fap-
tul acesta nu a însemnat o abdicare.

Legătura dintre poezie și matematică fiind demonstrată de
multe opere ilustre, nu e cazul să insirăm exemple multiple
din antichitatea greacă, din Renaștere sau din epoca roman-
tică — și aici să insistăm asupra unor nume „izolate” ca :
Brahmagupta, Omar Khayyam, Ion Barbu. De asemenea,
considerăm întruia explicarea obsesivă — numai prin pro-
cedul metaforei — a unor poeme. Prima observație ce se
impune cu autoritate în cazul poeziei pe care o scrie Malva
Holban e urmărirea obsesivă a ideii (tehnică prin care me-
taforele nu produc diversivni de sensuri însă creează un
halo specific, de tip rilkean), cu alte cuvinte : adevărate
imediată a expresiei la fondul structural, din care rezultă un
lirism dens.

Ne exprimăm deplină încredere în scrisul ce vine să pro-
beze deopotrivă marca autenticității talentului și asumarea
acelui *modus vivendi* ce onorează prin demnitate spiritele
alese.

IOANID ROMANESCU

Imposibil

MAMĂ,
Mi-e imposibil să-ți dăruiesc ceva.
Pămîntul e prea însetat de frumusețe,
Cerul e prea sărac de strălucire
Și alte lumi nu știu.

MAMĂ,
Mi-e imposibil să-ți înalț un templu.
De-aș aduna comori lingă comori,
Tot nu mi-ar fi deajuns.

MAMĂ,
Mi-e imposibil să te răsplătesc
Altfel decît prin ceea ce sînt :
Rodul greu de truda seminții tale,
Dar știu că numai eu
Am purtat numele fericii tale.

Trandafiri

Mor trandafiri în taină, tăcuți, nevinovați ;
Și n-avem cum pricepe ascunsa lor chemare
De-ai mai păstra o clipă în marea neuitare,
De-ai ține-o clipă încă, la piept, îmbrățișați.

Prea mare-i frumusețea ce neștiut se stinge ;
Prea scurtă-i sărutarea sublimei gingășii
Ce, dăruită, naște fior și bucurii —
Și-n noi, prin ea, iubirea, se-nalță și învinge.

Mor trandafiri în taină și n-avem timp a-i plînge,
Nu-i timp, la moartea lor, să spunem : „Mulțumim,
Neprețuit e darul pe care îl primim
Prin voi, iar moartea voastră rănește pin-la singe”.

Și mor. Tăcuți, în taină, neplinși, nevinovați ;
Și n-avem cum pricepe ascunsa lor chemare
De-ai mai păstra o clipă în marea neuitare,
De-ai ține-o clipă încă, la piept, îmbrățișați.

Pari fericit. Te mai încîntă zorii,
Cu miinile sub cap, pe iarbă, te întinzi
Și-ascuți privighetoarea și fredonezi la rîndu-ți
Și chipul ți-l privești în apele — oglinzi.

Sub pomii grei de floare, pe virfuri te ridici,
Fruntea să ți-o atingă și geana să ți-o mbete.
Și-n vraja frumuseții tu mă privești pierdut,
Doar o petală-mi prinzi, ca o sentință-n plete.

Să te întreb ? Să tac ? Misterul tău m-apasă.
Te prind, dar imi aluneci... Și-n ceața risipită,
Iau forma umbrei tale, urmîndu-te în toate
Și-n fericirea ta mă simt neprihănită.

Către poeți

Aș vrea să știu că sufletele voastre
Au ochii treji, mai blînzi, mai visători
Că-n cearcănele lor mai stau lacrimi neplîns
Care dezleagă taina de-a fi nemuritori.

Aș vrea să știu că-i dat a înțelege
Lumina care lumea o străbate
Și truda de-a ara cu unghia speranței
Grădini în care floarea zvicnește peste noapte.

Personajul tânăr — o temă perenă în arta plastică românească

(Urmare din pag. 1)

derne și viguroase pagini de artă plastică contemporană.

Parcurgind în ansamblu creațiile plastice din toate genurile (pictură, grafică, sculptură, artă monumentală) inspirate din viață, aspirațiile, idealurile, succesele tinerilor din țara noastră, constatăm ce largă răspindire de preocupări dovedesc artiștii contemporani și cât de interesante sînt rezolvările lor: imagini aiegorice, imagini cu valoare de simbol, compoziții sintetizatoare, imagini colaj, reprezentări de tip reportaj de actualitate, imagini — decupaj fotografic al realității, evocări, portrete, scene de gen, scene de muncă.

Totodată, în paralel cu fenomenul diversificării programelor arhitectonice și edilitare (construirea de cartiere cu locuințe pentru tineri, studenți, cluburi, case de cultură, laboratoare, spații pentru învățămînt, săli de sport) se adaptează

și formulele moderne de decorație murală, parietală, pavimentară, cu subiecte inspirate din viața și activitățile specifice ale tinerilor — muncă, instrucție, destindere, sport, creație. Pentru aceste spații ample, care au impus rezolvarea ad-hoc a unor importante probleme de dimensiune, tehnică, cromatică, rezistență a materialelor, vizibilitate, compoziție au trebuit să fie în concordanță drept care, s-a creat și s-a impus un stil nou, cu suflu larg, cu aer de monumentalitate frumos susținută plastic, cu sinteze elocvente în cadrul unor trame plastice perfect articulate. În ansamblu, rezultatul este o operă cu aer poetic, tendință inaugurată încă din 1949 de Gheorghe Labiu cu a sa frescă: „Congresul organizației unice a tineretului revoluționar”, continuată cu alte realizări de prestigiu („Copilarie și adolescență” triptic parietal de Costin Neamtu, la Liceul „Ion Neculce” din București, sgraffito-ul de la Complexul tineretului de la Pîrîul-Rece,

autor Florin Ciobotaru) fresca „Tineretul în construcția țării” de Petre Abrudan și Abody Nagy Bela, pictura de pe fațada Casei tineretului din Bașcu de Dan Moros, suite de decorații murale realizate la Clubul tineretului din Mediaș de Costel Badea, Eugen Ciocanc și Dumitru Rădulescu, mozaicul de pe fațada clădirii sediului administrativ al Uzinei de vagoane din Arad, intitulat „Victoria Socialismului” de Mihai Mănescu, scenele de gimnastică realizate în frescă de Constantin Berdiță pentru Complexul sportiv din Bacău, mozaicurile cu scene din viața tinerilor uteciști de la Liceul „N. Bălcescu” și Institutul Agronomic, ambele din București, sau de la Casa de cultură din Alexandria, Casa de cultură a tineretului din Slatina.

Un al treilea fapt interesant de semnalat este revelația unei generații de tineri artiști plastici de o incontestabilă valoare și forță creatoare, dublată de o

originalitate ce conferă producției lor artistice un grad sporit de modernitate, pe care au provocat-o câteva manifestări de amploare cum ar fi cele două Bienele ale tineretului de la Cluj-Napoca din 1982 și 1984, precum și expoziția omagială dedicată Eliberării organizată de C.C. al U.T.C. în București în 1984 cu participarea a 250 de creatori tineri din întreaga țară, purtători de cuvînt ai tinerilor de vîrstă lor.

În afară de arta monumentală în pictură și grafică de șevalet, însă, eroul tânăr și-a găsit o interpretare strălucită atît în opera colegilor de generație cit și în cadrul creației plasticilor maturi.

Dezbaterea noastră, prin intermediul opiniilor specialiștilor și autorilor înșiși, aduce în prim-plan, acum, în pragul aniversării a 65 de ani de la crearea U.T.C. și a 30 de ani de la înființarea U.A.S.C.R., unul dintre cele mai importante motive de inspirație: chipul tinerului de azi, din România.

Simbolul tinereții, al lumii solare

Recenta expoziție de „Portret” deschisă la „Căminul artei” cu participarea a peste 50 de artiști relevă un fapt important pentru peisajul actual al artei noastre plastice: diversitatea stilistică operind de la clasicism și realism, pînă la expresionism, cubism sau supra-realism, prin intermediul căreia, autorii transpun chipurile contemporanilor noștri. Interesant este, însă, că majoritatea portretelor sînt de tineri și tinere, aducînd în expoziție simbolul tinereții, al lumii solare, strălucitoare a acestor figuri încărcate, nu o dată, de semnificația evocării lumii de azi, a vremurilor pe care le trăim.

Mal mult, numărul mare al acestor lucrări reunite după un criteriu tematic mi-a relevat diferența între ipostazele tinereții din pictura epocii moderne și interbelice românești și cea contemporană. Și, cînd spun asta, am în minte, ca într-un muzeu imaginar, lucrările meritore, dar tributare unei viziuni a vremii, ale unor Gh. Dem. Mirea, Constantin Artachino, Kimon Loghi, Arlur Garguromin-Verona, Eustațiu Stoescu, Iopolit Strimbu, Costin Petrescu și, pe de altă parte, cele marcate de un puternic realism, aflate stilistic la antipodul sămănătorismului postgrigorescian și idilismului, ale unor Octav Băncilă, Camil Ressu, Nicolae Tonitza, Ștefan Dimitrescu, Aurel Băeșu, Aurel Jiquid, Nicolae Popa. Astfel, în perioada interbelică, o perioadă de crize economice și luptă revoluționară, artiștii au părăsit romantismul, simbolismul sau academismul și s-au apropiat de adevăratul chip al tinerilor, realizînd imaginea unei tinereți suferind sau plină de speranțe.

Este adevărat că figura tinerului nu a fost oglindită în perioada de după 23 August 1944 doar în portret ci și în ample compoziții, înfățișînd personajul tânăr în diferite ipostaze: de luptător („23 August 1944”, de Spiru Chintilă), de constructor („Santierul naval Oltenița” de Vladimir Șerban), de elev, muncitor, student, cercetător (în numeroasele lucrări create de-a lungul timpului de un Ion Bitzan, Gheorghe Anghel, Henri Catargi, Vasile Celmare, Elena Greulesci, Ion Grigore, Octav Grigorescu, Eugen Popa).

În deceniile din urmă, simbolurile tinereții contemporane se întîlnesc tot mai des și, din-

tre ele, putem cita statua „Cintarea României” de Ion Irimescu, sau imaginile-simbol ale Elenei Greulesci — „România independentă”, Sever Frențiu — „Primăvara Republicii”, sau suite de lucrări independente ori constituite în cicluri ale lui Traian Brădean, Geta Merzeve, Ion Sălisteanu, Ligia Macovei, Dan Hatmanu.

Cită deosebire între imaginile tinerilor redați în urmă cu mai multe decenii și cei prezentați în sala de la „Căminul artei” de acum și, mă refer cu precădere, la portretele semnate de Zamfir Dumitrescu, Augustin Costinescu, Dan Constantinescu, Spiru Vergulescu, Sorin Ilfoveanu, Octavian Vișan, Dan Botezan, Elena Uță-Chelaru, Cornelia Dedu, Dimitrie Guguș, Ion Iancuș, Cătălin Guguș, Mihai Marcu, Dinu Rădulescu, Aurel Pasima, Aurel Conțras! Aici imaginile au un plus de emotivitate, de vervă, de mister, de farmec.

A defini portretul tinereții actuale doar prin figurativism sau realism este mult prea puțin. El este o adevărată revelație a ochiului interior al artistului! El vede în tinerețe complexitatea însăși a existenței tinărului exercitînd o atracție fascinantă pe care i-o impune seninătatea și încrederea deplină în forțele sale. În fiecare portret de tînră, la rîndul nostru vedem marea însăși a epocii noastre, plină de avînt revoluționar, inoitor.

MIRCEA DEAC

Tinera generație — portret colectiv

Lucrările mele sînt marcate de un subiect de o emoțională frumusețe și, totodată, de o bogăție inepuizabilă: chipul omenească, rezolvat, din punct de vedere plastic în portret, în cadrul unor compoziții ample cu mai multe personaje.

Fie că este vorba de compoziții cu caracter de evocare istorică, fie că ele se inspiră din realitatea zilelor noastre, expresivitatea figurii umane, rămîne pentru mine principala problemă a muncii de creație.

Lucrez în prezent la un ciclu de mari dimensiuni intitulat „Virstele omului” unde sînt preocupat de redarea stărilor sufletești, de lăuntru firii umane, într-o suită de portrete de copii, adolescenți, maturi, oameni în vîrstă. Desigur, de fiecare dată ele au și o anumită rezonanță sau semnificație, cum este cazul bătrînilor văzuți ca purtători de tradiție, ca o legătură a noastră necesară cu trecutul, cu istoria.

Tinerii însă îmi permit, ca

pictor, reușita redării unei game foarte largi de stări de spirit exprimate prin linie, culoare, formă, desen. Este ceea ce mă preocupă, iarăși, la altă suită de tablouri „Fete din Maramureș”, unde, nu frumusețea portului ori particularitățile vîrstei tinere, ci psihologia și viața interioară mă interesează în primul rînd.

Cu toate acestea, tumultul evenimentelor vieții noastre obișnuite m-a condus la proiectarea și finisarea unor compoziții de mari dimensiuni, unde personajul principal este tînrul — contemporanul nostru, pentru care, admirativa mea este nețărmurită — nu fiindcă sînt și eu tînr — ci, pentru potențialul de forță, energie, capacitate creatoare și inventivitate, dăruire și talent, spirit de sacrificiu și disponibilitate spre visare, o visare lucidă, constructivă, cu care generația tinărară din România se dovedește a fi înzestrată. I-am privit pe tinerii de azi lucrînd pe șantierul Canalului Dunăre — Marea Neagră, i-am văzut în mină și i-am transpus aidoma, în baine de lucru, concentrați și, mai ales, biruitori, în compozițiile mele, care nu au de loc o intenție festivă, omagială, ci sînt chiar reflectarea realității, a autenticii, fireșcii și specificului vieții lor. Lucrez în prezent la un „Onașia cîmpului galben”, piesă dedicată recentei expoziții care are ca temă 25 de ani de la încheierea cooperativizării.

Nu-i mai puțin adevărat, că am proiectat și câteva compoziții cu un caracter simbolic, mai pronunțat. Mă gîndesc la „Sărbătoarea primăverii” și „Imn primăverii” unde tinerețea patriei este redată metaforic printr-un grup de fete în diferite clipe de muncă sau destindere: cîntînd, cîntînd, dansînd.

Mai pronunțat alegorică este lucrarea „Darurile păcii”, unde ideea centrală este cea a binefacerilor păcii apărute de tineri, factor activ în promovarea și păstrarea ei: aici, personajele sînt purtătoarele cite unui simbol încetățenit încă din vechime, ajuns pînă la noi și unanim acceptat: al păcii, armoniei și înțelegerii între oameni; personajele purtînd cununi de laur, porumbelul alb, femeia cu un copil în brațe, piinea, și motive preluate din semnificațiile simbolice ale pomului vieții din arta noastră populară, toate cu un comportament emblematic, sînt efegii purtătoare ale nobilului crez pe care tinerii din România îl nutresc cu adevărat și pentru care construiesc, un azi, de o unică măreție.

Deși, cum spuneam, portretul ca mijloc de redare a unor individualități puternice, a unor tipuri emanînd o personalitate inconfundabilă, mă preocupă ca artist, în cel mai mare grad, nu vreau să fac loc dulcegăriei și

calofiliilor gratuite. Nici nu aș avea de ce: sînzură, fără artificii și selecții, realitatea românească de azi oferă imagini de o mare frumusețe autentică, netrecută iar chipurile personajelor dau dimensiunea frumuseții morale și spirituale precum și trăsătura caracteristică a tinerei generații văzută și interpretată ca un portret colectiv.

VASILE POP-NEGREȘTEANU

Tinerii creatori

Orice referință la climatul, de o extremă complexitate al artei plastice contemporane nu poate ocili prezența din ce în ce mai autoritar manifestată a tinerilor. Serii succesive de absolvenți ai institutelor de artă din București și Cluj-Napoca s-au integrat atît de firesc climatului existent încît noțiunea de „tînră” și-a pierdut aproape sensul generic, important, accentuîndu-se într-o discuție comparativă cu creația generațiilor mai vîrstnice cea de profesionalism. Iar din acest punct de vedere numeroase expoziții de real răsunset cultural, expoziții anuale, municipale sau județene de pictură, sculptură, grafică, arte decorative, saloanele republicane de gravură, bienalele de pictură și sculptură, triennalele de arte decorative, design sau scenografie pentru a ne referi doar la mari expoziții colective au pus în evidență numeroase creații semnate de autori tineri, mulți dintre ei asăzii nume de prestigiu ale creației contemporane.

Istoria momentului actual al creației tinere atît în pictură și grafică, sculptură cit și în artele decorative este desigur scrisă de toți cei ce, expunînd acum, se află între granițele ei temporale și care își au, indiscutabil, meritul în consolidarea ideatică și tematică a artei contemporane. Dar culoarea specifică o dau mai puține lucrări și doar acelea care, generoase ca sens, personale ca viziuni se vor vedea în stare să reziste deopotrivă criteriilor esteticii și oscilațiilor gustului. Cert este că așa cum se prezintă nu doar în marile expoziții colective ci și în numeroase personale sau în cadrul manifestărilor „Atelierului 35” o mare parte a creației tinerilor se dovedește a fi la curent cu fertile căutări ale gîndirii plastice actuale. Aportul personal, calitățile meșteșugului artistic accentuează faptul că diversitatea talentelor și varietatea căutărilor este reală. Dincolo de diversitatea tematică sau de diversitatea exprimării, multe dintre aceste lucrări demonstrează o receptivitate la tot

ceea ce este profund și primordial uman. Puterea lor de influențare se află fără îndoială într-o relație directă și subtilă cu lumea gîndurilor și sentimentelor fiecărui artist, constituindu-se ca expresii metaforice sau directe a unor complexe puncte de vedere. Au putut fi întîlnite astfel imagini inspirate de efortul constructiv cotidian ca și aspecte cu valoare de simbol alături de lucrări care au adus în atenție înfinitatea de aspecte pe care le impun privirii realitățile inconjurătoare. Cu un lirism propriu atît picturii de contemplație (de filieră postimpressionistă) cit și narațiunii poetizate a unor fapte desprinse din cotidian și proiectate pe planul generalizării, compozițiile, peisajele, portretele, naturile statice, pentru a ne referi la pictură doar, rezumă nu numai felul de a vedea al artiștilor ci și proiectia lumii inconjurătoare în microcosmosul lăuntric. Cele mai multe sînt dominate de o gîndire care procedează deductiv, care își asumă contingentul pentru a reformula altfel ceea ce se vede, pentru a interpreta ceva din spațiul, înțiplările, obiectele, cu un cuvînt din „conjunctura” în care ele se produc.

De la realismul de formulă obiectivă, de la reconstituirea formelor realului care sînt întregite a cel liniștit sentiment de regărire, de reintîlnire familiară cu elementele unei lumi ce nu ar fi altceva decît imaginea reflectată direct a celei existente aieva spre forme noi, antrenate de mutația generală a valorilor de sensibilitate, creația tinărară și-a diversificat posibilitățile de expresie. Păstrîndu-se în fiecare din exemplele concrete pe care le-am putea aduce în discuție pe un teren concret, propriu și diferit de investigație, ea se aseamănă prin trăsături ce tin de esențe. Comună este profunzimea și concizia ideilor. Comune pot fi autentice virtuți în exprimarea plastică ca și precizia pentru abordarea acelor permanente spirituale ce străbat ireversibil timpul omenirii. Totodată, nu putem ignora sau subestima importanța transformărilor ce se petrec progresiv în condiția umană datorită revoluției științifice și tehnice. Nu poate fi ignorat faptul că arta tinerilor, indiferent de formele ei de manifestare, este influențată de această situație; că în epoca noastră, problema raportului artă-realitate, problema funcției artei se pune și în termenii noi introduși de extraordinarul progres al cunoașterii științifice și de civilizația tehnologică. Iar din acest punct de vedere, a fi modern, pare să ne spună o bună parte a creației tinerilor, nu înseamnă a folosi limbajul cel mai la modă, ci acela care este mai prielnic propriei exprimări artistice, cerințelor lumii din care faci parte.

MARINA PREUTU

Pagină realizată de SIMONA VÂRZARU

● **EUGEN STĂNESCU, Rîmnicu-Vilcea.** Versurile dv. adresate unui generic „om rău” nu au putere de convingere:

„Schimbă-ți masca animală
Și fii, om măcar cu mine,
Șmulge-ți haina de fală,
Schimbă-te din rău în bine“.

Citind asemenea compuneri, precare din punct de vedere intelectual, exasperant de banale, nu numai că oamenii răi nu vor deveni buni, dar există riscul ca și oamenii buni să se înrăiască.

● **ASZTALOS GEORGE, Băgaciu, Mureș.** Rîndurile introductive sînt spirituale: „...vă scriu pentru că în sfîrșit s-a întimplat minunea de a fi relativ-felicitul posesor al unei mașinării de scris“. În poeme există multe stridențe, specifice unui autor care vrea cu orice preț să epateze. Următoarea strofă dovedește că merită, totuși, să continuăm:

„Mereu stau și mă-ntreb oare
ce altceva pot face
decît să-mi dau
cuvîntul de onoare
că exist“

● **PAUL BLONDU, București.** În noianul de naivități apare pentru cite o clipă — cum ați spune dv. — și nufărul poeziei:

„sunt prea multe amprente
lăsate pe sufletul meu
de evenimentele
petrecute cîndva“

Trebuie să vă completați educația estetică astfel încît să ajungeti să evitați singur imagini de un gust indoielnic de genul „ascultă cum calcă Ideea

pe urmele pașilor tăi“ sau „a plecat din camera sentimentelor“.

● **AUREL CHIRCIU, Brașov.** „Nu aveam de gînd să vă scriu. Totul a plecat de la cele afirmate de dv. în numărul din 31 ianuarie. Un bucureștean v-a întrebat de ce unele versuri slabe, aparținînd poezilor consacrați, apar totuși. Dv. ați susținut că un vers slab scris de un poet cu prestigiu devine un vers bun. Nu pot să fiu de acord cu dv. Cum se poate ca un vers slab să fie în același timp un vers bun?“

Se poate, pentru că valoarea litera-

CENACLU prin corespondență

ră nu are un caracter absolut ci depinde de context. Poetul care a spus pentru prima oară că iubita lui are ochi albaștri ca cerul a făcut o puternică impresie, dar apoi, prin repetare, imaginea s-a banalizat și cine ar folosi-o azi n-ar obține nici un efect. Contează foarte mult cine și în ce împrejurări propune cititorilor un vers. Există numeroase alte situații care ilustrează relativitatea valorii literare (le găsiți în orice tratat de estetică). În mod similar, un vers care pare slab luat separat devine bun — adică necesar, semnificativ — în ansamblul

unei opere. Să vă dau un exemplu. Să presupunem că primesc la un moment dat prin poștă următoarea strofă:

„De multe ori Gieuța e
Cu schepsis îmbrăcată.
Însă aseară, nu-ș’ de ce
A fost ca niciodată“.

Ce motive aș avea eu să remarc a patrulea vers? Dv. nu vi se pare slab? Și totuși, este vorba de un vers eminescian care devine superb în Lucceafărul:

„A fost odată ca-n povești,
A fost ca niciodată
Din rude mari împărătești
O prea frumoasă fată“.

În același fel se poate schimba valoarea unei strofe într-un poem sau a unui poem în ansamblul unei creații de o viață.

● **IRINA TEODORU, Bacău.** Multe dintre versurile dv. sînt de neînțeles: „păsările zvîneau la geamuri și ele erau deodată mere sîrutîndu-se pătimaș, pe gură“

Sînt convins că așa s-a întimplat în realitate, dar, povestit, pare, nu știu din ce cauză, neadevărat.

● **EUGEN B., Dej.** Și poezia, și proza sînt scrise rudimentar. Apar și numeroase greșeli de gramatică, atît în textul românesc, cît și în cel englez. Puteți fi mîndru: nu oricine reușește să greșească dintr-odată în două limbi.

● **AUREL D., Brazi, Floiești.** „În funcție de răspunsul dv. mă voi deconspira“.

Nu vă mai deconspirați!

ALEX. ȘTEFĂNESCU

Lumea cu amănuntul

Boris Becker — copilul minune al tenisului *)

Dintre cei 2,8 milioane de jucători și jucătoare din R.F. Germania au apărut și copii minune, dar ei au dispărut precum asteroizii din cauza selecției defecuoase. Multor jucători talentați le este teamă de turneele internaționale în care ar putea acumula experiența necesară, ei evită călătoriile lungi, rămînînd mai degrabă acasă, unde se ratează și sînt repede dați uitării.

Spre deosebire de ei Boris Becker este altfel. Ce spune el? „Dimineața mă gîndesc la tenis, la priză fac oricum același lucru și, de ce n-aș face-o chiar și noaptea“.

Becker a reeditat victoria de la Wimbledon 1985 în anul următor și cu toate că nu a reușit să-și adjudece „Masters '86“ și-a continuat marșul triumfal prin marile capitale ale tenisului.

Dar iată că începutul de an nu pare a fi fast pentru tînărul tenisman. Nu pentru că nu ar mai fi în formă, ci pentru că antrenorul Günther Bosch și-a abandonat brusc funcția la 22 ianuarie a.c. în timp ce lua prînzul împreună cu elevul său la Melbourne. Se șusotea de mult pe la colțurile terenurilor că relațiile dintre cei doi nu sînt tocmai strălucite. Un gazetar sportiv vorbea chiar de „tăierea cordonului ombilical“ care îl lega pe Becker de paternul Bosch, cel cărui îi datorează urcușul rapid spre vîrfurile piramidei, așa că antrenorul, prin demisia sa, nu a făcut decît să evite o eventuală concediere.

Se caută un antrenor pentru Becker! Cine va fi „privilegiatul“? Probabil un fost jucător profesionist cu nume sonor și nu un om de tipul sensibilului Bosch.

Motivale pe care le-a invocat acesta, în fața gazetarilor prezenți la Melbourne sînt următoarele: „Nu mai pot accepta

modul lui Boris de a se pregăti pentru turnee. Continuînd colaborarea ar fi trebuit să renunț la întreaga-mi personalitate și mi-aș fi compromis numele“. Astfel îl citează agenția de presă D.P.A. pe ex-antrenorul lui Becker.

Cel mai dur reproș pe care un antrenor îl poate face elevului său, că îl **COMPROMITE REPUTAȚIA**. Sigur, nu este o întimplare că această declarație a fost făcută a doua zi după eliminarea lui Becker la Campionatele internaționale ale Australiei. Nu numai că a pierdut în fața necunoscutului Wally Masur, dar s-a purtat și necuvincios, dovîndu-se astfel un sportiv care nu știe să accepte frumos o înfringere. Plata unei amenzi de 2.000 de dolari la care a fost supus în urma conduitei sale

nesportive din acest meci a fost argumentată în felul următor: 500 dolari pentru intervenția antrenorului în timpul desfășurării jocului (interzisă de regulament); 500 dolari pentru ruperea intenționată a unei rachete; 1.000 dolari pentru că a aruncat de două ori mingea în arbitru, că a lovit scaunul acestuia și pentru că a trimis ostentativ trei mingi în tribune...
A compromise reputația cuiva...

Traducere, prezentare și adaptare de **GABRIELA ȘEICARU**

*) După revistele „Scala“, nr. 10/1985 și „Jungendscala“, nr. 3/1986 și ziarul „Junge Welt“ (R.D.G.), 24/25 ianuarie 1987.

Cronica literară în linii frînte de LINU

Horia Aramă, *Insulele fericite*, eseuri, Editura Cartea Românească, 1986.

Cultivînd o proză de factură esetică, autorul se străduiește să scrie la un nivel cit mai înalt.

Tabela de marcaj

„La Stambul a nins!...“

Orologiul sună șase jumătate, la Ankara cîntă coruri antrenate, vîntul suflă rece, la Stambul a nins, Rică Răducanu pare mai destins, iar Turgay și Erhan, Savas și Iusuf abordează meciul cu ușor năduf. Căpitanul Loți cade secerat, Hagi-supermanul trece la driblat, cavalatul Colici, cu priviri gingașe, gustă secerișul fără cartonașe. Publicul acclamă, turcii ne-nconșor, Lung se mai lungește la bocancii lor, timpul trece iute, minut cu minut, pînă vine clipa să intrăm în șut. Îi luăm, adică, noi în antrepriză, taman pe turcește-n muchie de repriză, și-o centrăm din stînga, de la Lăcătuș, și deschidem scorul, uite-acuș, acuș. Marele spectacol e în actul doi, cînd se joacă super-fotbal ca la noi, cu virtej de pase și călcîie fine, c-avem Stea în frunte și ne șade bine. Și se-ncinge danțul, iute, voinicește, pe-adversarii noștri i-așezăm turcește, unul lingă altul, tocmai ca-ntr-un gard, bun să-l penetreze Loți-biliard. Cînd se dumiriră că mingea-i incurcă, își făcu intrarea și Pițurcă; roșiorul ager și cu lungă chică intră în oștire fără nici-o frică, bate zece singur, unsprezece bate și ca să se știe că le poate toate își

trimite solul cu autogolul. Luna varșă raze dulci și argintoase, Austrul le suflă coamele pletoase, orologiul bate ultimul minut, iar numitul Colici, cel de la-nceput, onorează casa cu mărînime, dînd un 11 metri, numai gol să fie! Publicul se-ncîntă, veselie mare, unii de uimire, alții de mirare, golul se inscrie, ca un banc subtil, iar arbitrul iese, pe furis, tipul! Meciul se incheie cu un scor de soi, 3 (la 1, fie !), sigur, pentru noi, lumea se retrage, lămpile se sting, stelele din ceruri parcă se ating, și pornim spre casă, cu zimbet destins, comentînd minunea: „La Stambul a nins!“

HORIA ALEXANDRESCU

P.S. La „tineret“ am fost martorii oculari ai unui pocing petrecut exact viceversa, promițtoarea noastră echipă încasînd un 3-1 care ne-a tăiat cheful de halva și baclavale. Dacă aștia sînt tinerii pe care contează fotbalul nostru, atunci să vină alții!

P.S. 2. S-a reluat și campionatul, chestiune despre care vom mai vorbi în săptămînile următoare.

ANTOLOGIA cenaclului prin corespondență

Camelia Corlățeanu

„Iată și datele cerute: mă numesc Camelia Corlățeanu, sînt absolventă (promoția 1986) a Liceului «Ștefan cel Mare» din Suceava, secția chimie-biologie și, și nu pot s-o uit pe incomparabila mea profesoară de limba română, Iulia Leo Miza“.

Ar mai trebui adăugat doar ceva: Camelia Corlățeanu scrie cu predilecție poeme ultrascurte, după modelul **haiku**-ului. Unele sînt mai puțin inspirate, dar altele se aprind și ard ca artificile din pomul de iarnă, iluminînd timp de citeva clipe.

- ★
înbătrînește livada
iar noi o credem
înflorită
- ★
lumina lumii
înflorînd regina nopții
— vară
- ★
din mireasmă-n tezaur
curg dorurile
bătrînilor ici
- ★
un fulger
și crengile pline de floare
orbesc întunericul
- ★
pe malul apei
întoiteauna o salcie
— liniștea
- ★
Zălea ce-o port
mă rănește
și rana-i pină la inimă
- ★
ce fericire
să crezi că visezi
cînd începe să plouă
- ★
dacă și insula mi-o vrei
nu-mi mai rămîne decît
marea
- ★
în urma furtunii
doar aburul
străbătut de lumină
- ★
neliniștit și-e obrazul
și plînsă oglinda
— tremurul apei
- ★
cît de plăpîndă și-e tulpina
și cît de greu
cerul

TOP 13

SECȚIA ROMÂNĂ

1. KRIPTON — Te iubesc în orice zi;
2. TIMPURI NOI — Oameni în zbor;
3. IRIS — Pacea;
4. HOLOGRAF — Umbre pe cer;
5. AD. DAMINESCU — Lumina;
6. ROȘU ȘI NEGRU — Gîndul meu...
7. M. BANICIU — Adelina;
8. SAVOY — Iubesc;
9. AURA URZICEANU — Taina ta;
10. VOLTAJ — Lumina păcii;
11. DIDA DRĂGAN/COMPACT — Pentru voi;
12. RIFF — Cercul vieții;
13. EVOLUTIV — Doar muzica;

SECȚIA STRĂINĂ

1. JACKIE WILSON — Reet petite;
2. GAP BAND — Big fun;
3. ALISON MOYET — Is this love;
4. GREGORY ABBOTT — Shake you;
5. MADONNA — Open your heart;
6. A — HA — Cry wolf;
7. ROBBIE NEVIL — C'est la vie;
8. PET SHOP BOYS — Suburbia;
9. DURAN DURAN — Notorious;
10. KOOL & THE GANG — Victory;
11. ORAN „JUICE“ JONES — The rain;
12. STEVE „SILK“ JACK your body;
13. HOUSEMARTINS — Caravan of love.

S-ar fi cuvenit ca săptămîna aceasta locurile frunțe în TOP să fie ocupate de femei dar jocul neprevăzut al statisticii nu a ținut cont de apropiata sărbătoare de la 8 Martie. Adresăm pe această cale omagiul nostru tuturor starurilor feminine, tuturor iubitoarelor de muzică și în primul rînd cititoarelor rubricii TOP 13. **LA MULȚI ANI!**

MIRCEA ZANE

METAMORFOZA FORMELOR SIMBOLICE: BLAGA, RODIN ȘI VITALISMUL BERGSONIAN

Demonicul nu este singurul concept goethean readus în actualitate de climatul intelectual contemporan lui Lucian Blaga. Un altul, ce trezește numeroase ecouri în opera blagiană, cu precădere în poezie, este cel de forină. Pentru Goethe, scrie Blaga în *Functiile ideii magice*, „natura se prezintă ca o bogăție explozivă de configurații (Gestalten)”. Comentarea, în continuare, a deosebirilor dintre aceste Gestalten, pe de o parte, și Ideile platoniciene și Entelehia aristotelică pe de alta angajează termeni uimitor de asemănători opoziției operate de Henri Bergson în *L'Évolution créatrice* între conceptul său de formă și acela al antichității (Platon și Aristotel). Ideile platoniciene afirmă Blaga, constituie „o lume aparte de esențe pure, în vreme ce Goethe le vede în lume, prin transparența lucrurilor concrete”. Gestalt nu înseamnă pură configurație, abstractă geometrie, ci „figură plastică, intrucitivă mișcătoare, plină de viață”. Iată și comentariul lui Bergson la filosofia antică a Ideilor: „Ea pleacă de la Formă, în care vede însăși esența realității... formele sunt date o dată pentru totdeauna; în raport cu această eternitate nemiscată, durata și devenirea nu însemna decît degradare”. Bergson reproșează acestei filosofii același lucru ca și Blaga: forma este un „concept”, nu ceva ce ține de „percepție”. Pentru filosoful francez, formele sensibile sînt „chiar în fața noastră, oricînd gata să-și redobîndească idealitatea, mereu Irinate în aceasta de materia pe care o incorporează în ele”. Iar ipoteza metamorfozelor ce au condus la actuala diversitate formală a universului seamănă cu fenomenul originar al lui Goethe și faimoasa sa *Urpflanze*: „Zilnic, sub ochii noștri, formele cele mai înalte sînt generate de o formă cît se poate de elementară.”

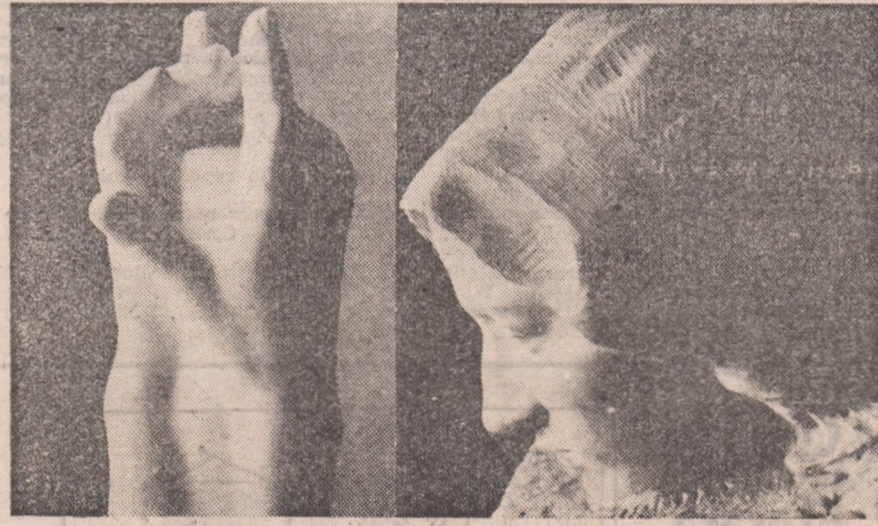
Nu știm dacă Lucian Blaga din *Trilogia valorilor* a fost intr-adevăr influențat de Bergson, ori pur și simplu dădea glas unor idei ce pluteau în aer, așa cum uneori, probabil cu totul independent, ne trimite la Heidegger. Într-un eseu din *Trilogia cunoașterii (Filosofie și stil)*, întîlnim însă o referință precisă la concepția bergsoniană a procesualității formelor inform în devenirea universală: în *Centaurița* lui Rodin, el vede o ilustrare a Elanului Vital: „Moment al elanului vital cînd omul se desprinde de animalitate în drumul ascendent al evoluției creatoare... Sînt reprezentate pînă și cele două tendințe de sens contrar, dominante în metafizica lui Bergson: elanul vital, conștiința spiritului, cu aspirațiile lui, ca un sistem deschis în sus, și materia care reacează”.

Creatorului pasionat de dialectica formă/materie, Bergson îi oferea un suport filosofic mult mai apropiat spiritului modern, intens conștient de latura obiectivă a creației și de inerția materiei (limbajului), decît platonismul ce hrănise opera romantică. Particularul este domeniul artistului, dar forma îi oferea posibilitatea racordării specificității la universalitatea simbolică. Dacă se renunță la formele ideale, incorruptibile, independente de spațiu-timp, compensația este principul formal inerent materiei în devenirea ei creatoare, descoperirea acelei „materii vivante”, cum o numea Rodin — materie primă a artistului —, suficient de plastică „pentru a îmbrăca succesiv forme atât de diferite precum acelea ale unui Pește, unei Repșii ori Păsări” (**). Formele nu mai sînt imuabile, ci în perpetuu devinere; imaginația, intuiția artistului le vor decupa mereu din infinita devinere.

Pentru Rodin — deja un loc comun — importantă era redarea mișcării, nu în sensul restrîns, al tranziției de la o atitudine la alta, ci acela al metamorfozei, al migrației formelor, după cum rețase și din comentariul sculptorului la *sculptura metamorfoză a omului și șarpelei* din *Infernul* lui Dante: „În fiecare din aceste ființe, (Dante) urmărește lupta celor două naturi ce se espînd progresiv și se suplinesc una pe alta. Pictorul sau sculptorul execută, de fapt, o metamorfoză de acest gen cînd face ca personajul să se miste.” (ibidem). Ideea o vedem ilustrată în *Eva și șarpele*: e o îmbrăcîșcare greu de precizat, fiecare din cele două ființe o încolăcește pe cealaltă, pierzîndu-se în blocul de marmură ce pare, la rîndul ei, să-și dobîndească forma din chiar încleștarea lor. O viziune asemănătoare aflăm însă și într-o poezie de Blaga — *În fața unei statui a Sfințului Gheorghe* —, unde victoria apare ca un paradox:

se poate vorbi de victorie, cînd condiția este aceea de a lua forma adversarului? (Cînd sfințul s-a pornit prin cel coelaur / s-a-nfruntat — boțîrit, dar fără ură — / primejdia, a îmbrăcat armură / lucrată-n ochisuri ca din solzi de saur. / Cine și cum îl învățase-anume, că-nvingătorul, dacă vrea să-nvingă, e nevoit să semene cu-nvinsul? / Cine i-a spus — lui, focului prin lume, în zăle de reptilă să se-neară? / Sesi de undeva din diminețată, / se bate-acum la blestemata gir-lă. / Cum seamănă în seă, luptînd cu brațul, / el însuși, Sfințul Gheorghe, e-o șopîrlă!).

Vagul lui Rodin este un fel de imagineri intuitivă a ceea ce Bergson numea „continuitatea plasmei generative” — labirintică disponere a formelor abia distincte ale cuplurilor înlănțuite —, dar la fel de doctrinar ne pare și acest poem de Blaga, imaginînd o similară viemuire a formelor omenești. Și într-un caz și în celălalt, este evidentiată continuitatea vieții care, dincolo de specii și regnuri, prezintă configurații inrudite ale unei materii demonice: *Cîte anume / Fete în lume / Are și-arată / Iarba cu artă : // Dulei și frumoase / Linii de coapse, / Linii de fete, / Mîntea să-nbete. // Fete ce lesne — / Trupuri și glezne — / Terții*

le-ascmeni. / Nu mai sunt oameni. O intrudire plastică a umanului și vegetalului ce-l obseda și pe sculptorul francez. Într-una din convorbirile amintite, el și explică interesul enorm pentru trupul omeneșc, nu din pricina expresivității sale intrinseci, ci a capacității de a evoca „prin forța și grația lui cele mai felurite imagini. Uneori seamănă cu o floare; flexiunea torsului imită tulpina, surisul sinilor, al capului și strălucirea părului răspund înfloririi corolei”. Ochiul artistului este acaparat de infinte disponibile plastic ale materiei, de inruidirea profundă a tot ceea ce desemnăm, printr-un termen generic, viață. Dacă privim *Omul virței de bronz*, îl vedem parcă emancipîndu-se treptat din somnolența materiei și deschizîndu-se, într-adevăr, ca o floare, spre cer, umflîndu-și pieptul, dîndu-și capul pe spate, ridicînd brațele. Natura se reîntinerește perpetuu; o forță de nestăvilît cheamă lumea iar și iar la existență. Copacul plotinian, simbol al mijlocirii între lumi, este corespondentul blagian al *Omului virței de bronz*: *Copacul meu, / Vîntul îl scutură, martie sună, / Cîte puteri sînt, se leagă-mpreună, / din greul ființei să mi-l urnească, / din somn, din starea dumnezeiască. (Tre-zire).*

Există însă și un sens descendent al aventurii materiei, o gravitație spre moarte, ca revers dialectic, necesar: *Bolnav e omul, bolnavă piatra, / se stînge pomul, se sfarmă vatra (Boală).* Cercul însuși se degradează, căzînd în corporalitate (*Paradis în destrămare*). Mai puțin personal și simbolic decît Blaga, Rodin preferă miturile consacrate. Cu *Danaida*, el realizează o emoționantă versiune a mitului: părul femeii se amestecă cu apa ce se scurge din vas, ea însăși pare să alunece cu toată ființa în pămînt, conform

unei irezistibile gravitații. Și totuși, tocmai această mișcare, ajunsă în apogeu, generează din nou nasterile, la sacra alchimie cosmică a lui Blaga, arul pămîntului pornește drumul înapoi: *În anii cămpletelor piele / cînd pămîntului cu sfința lor omenie și carne / s-au destrămă fără număr, / și viață — atîta s-a stîns, / de-ar fi fost, vai, tocmai de-ajuns / ca duhul să prindă trup pe pămînt. (Poetul).*

Ceea ce îi preocupă, evident, pe cei doi creatori, pasionați de plastica simbolică, este o estetică a formei ce se desprinde treptat din materia informă. Și Rodin și Blaga pleacă de la un clarobscur al genezei, cînd formele se luptă chinuitor să se desprindă din greul pămîntului (*Cre-știune de Rodin*), din somnul materiei (*Trezire de Blaga*), ajungînd treptat la un cult al formelor total desprinse, grațioase, a căror perfecțiune să vorbescă doar spiritului. Iată *Terra* lui Rodin, un tors groșier, inexpressiv. Iată materia urcînd în trupul agîl al unei femei pe jumătate cal (*Centaurița*), ori în lira lui *Orfeu*, care-i dă formă și sunet, iată-l, dimpotrivă, pe *Orfeu* reîntors în lăt de dionisiaca, sacra furie (*Orfeu și menadele*). Blocul nemilos de marmură întemnițează, abia lăsînd să mijsească, chipul mamei ce pare să îm-

perii stării paradisiace. Femeia pare să fie, prin frumusețea ei spiritualizată, instrumentul întineririi la ea. Artistul își ridică în brațe opera ca pe o grea și neprețuită povară (Rodin: *Sînt frumoasă*). Trupul său inchipule o clepsidră, prin care materia pare să urce în desăvîșirea formelor femeii, încolăcește ca un embrion, demne de versurile sculptate pe socul: „Sînt frumoasă ca un vis de piatră / Un amor etern și mut ca și materia”. Forma nu este simplu tipar, ci conține în sine, ca monadele leibniziene, o forță entelehială. Hemoragia telurică încremenește brusc într-o formă simbolică, vorbind în limbajul ei material despre spirit și imanență.

Și pentru Blaga, frumusețea feminină împlineste aspirația materiei către perfecțiune: *O fată frumoasă e / lutul ce-și umple tiparele, / desăvîșindu-se pe-o treaptă, / unde poveștile așteaptă (Ca-tretele fetei frumoase).*

Nici Blaga și nici Rodin însă nu au fost consecvenți pînă la capăt: constatăm la fiecare din ei o sensibilă schimbare de viziune către sfîrșitul carierei, de la demonia formelor în luptă de a se elibera ori preciza în masa informului înapoi, spre cultul oarecum platonice al formelor arhetipale, grațioase și simbolice. Forma nu mai este o treaptă intermediară în neîncetată evoluție, o temporară desăvîșire, ci tipar imuabil, în care se cerne viața materiei: o urnă, Rodin mărturisește într-una din convorbirile amintite că uneori cere unui model să stea cu spatele la el și cu picioarele strînse în față: „În această poziție, silueta spatelui care se subțiază la talie și se lărgeste la șolduri apare singură și reprezintă un vas cu un contur fermecător, amfora ce conține în ea viața viitorului”.

Legat de materialitatea mai accentuată a limbajului său artistic, în comparație cu aceea a cuvîntului, Rodin nu va duce pînă la capăt, precum Blaga, cultul tiparelor opuse la un moment dat, ca într-o lungă tradiție poetică, schimbării și evoluției, demoniei istoriei. Blaga cel fascinat de fenomenul originar goethean, pentru că redă „atît esența cît și forma dinamică, secretă a fenomenului”, va adera cu timpul la ceea ce, în *Artă și valoare*, condamna la romantici: „formele ca niște amfore metafizice, de sine stătătoare, care așteaptă să fie umplute”. Sînt preferate treptat contururi golite de substanță: un relief pe un sarcofag, un ulcior, o urnă cu cenușă. Îl entuziasmează un oras în noapte cînd *Ce-a rămas din lucruri? Numai / întinerire și semnle, ori amurgul, cînd lucrurile fac un pas înapoi spre schiță. (Prezență).* Formele nu mai sînt „imagini surprinse în devenirea realității” (Bergson, op. cit, pag. 349), ei se opun devenirii, evadează în afara timpului. De la logodna, spre gloria reciprocă, a formei și materiei, iată-l pe Blaga trăindu-și gustul pentru sublimul fostelor prezențe: *Orice frumusețe e ea o urnă / de a cărei coapsă privirea se prinde, / Vezi forma, mirat, și suferi, gîndind / la cenușa ce-o cuprinde. (Frumusețe).* Nu ulciorul ce se umple de sevele lumii concrete, ci forma în care conținutul a fost distrus îl pasionează acum: *Frumusețea ea și zborul și iubirea / de cenușă-și leagă firea. (Lingă un fluture).*

Lupta formei de a se constitui produce atîț eliberarea cît și vidarea de materie, dar mulajul astfel obținut seamănă contururilor reale. Nu se produce o metamorfoză a formei inesei, finalizate într-o prezență pur simbolică. Forma nu se autonomizează, nu-și devine sieși scop, nu instituie un univers semantic perfect autonom. Este direcția pe care o vor desăvîși Ion Barbu și Constantin Brăncuși.

MARIA-ANA TUPAN

(*) H. Bergson, *L'Évolution créatrice*, Librairie Félix Alcan, Paris 1924, pag. 344 și următoarele

(**) Auguste Rodin, *Arta*, Convorbiri reunite de Paul Gsell, Editura Meridiane, 1968, pag. 30.

Important

La Editura „Scrisul Românesc” a apărut recent volumul *Pagini inedite*, de Ștefan Odobleja, ilustrul savant originar din Mehedinți, care cuprinde o selecție din textele sale filosofice, de medicină, de poezie și de proză din tinerețe. Ediția este îngrijită de Constantin Negreanu, bun cunoscător al operei autorului.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA: București, Piața Științei, Tel. 17 60 10, 17 60 20. Abonamentele se fac la oficiile poștale și difuzorii din întreprinderi și instituții — Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Științei” editării din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFHATELIA” — Sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 prstir București, Calea Griviței nr. 64-66.

